

ISSN (Print): 2708-5317,
ISSN (on-line): 2708-5325

Виконавчий орган Київської міської ради
(Київська міська державна адміністрація)
Департамент культури

КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ЕСТРАДНОГО ТА
ЦИРКОВОГО МИСТЕЦТВ

АРТ-платФОРМА

Альманах

Видається з 2020 р.

Випуск 2(6)

Київ
2022

ISSN (Print): 2708-5317,
ISSN (On-line): 2708-5325

Licensing Authority of Kyiv
(Kyiv State Administration)
Department of Culture

KYIV MUNICIPAL ACADEMY OF
CIRCUS AND PERFORMING ARTS

[ART-platFORMA] ART-platFORM

Almanac

Published since 2020

Volume 2(6)

Kyiv
2022

DOI: doi.org/10.51209/platform.2.6.2022

УДК 7.01/.09

АРТ-платФОРМА: альм. Київ: КМАЕЦМ, 2022. Вип. 2(6). 336 с.

Головний редактор: *Романенкова Ю.В.* (д. мист., проф., Київ, Україна)

Заступник головного редактора: *Братусь І.В.* (к. філ. н., доц., Київ, Україна)

Відповідальний секретар: *Каблова Т. Б.* (к. мист., доц., Київ, Україна)

Міжнародна редакційна рада

Пілс У. (президент Міжнародного циркового фестивалю Монте-Карло, Монако); *Фекете П.* (міністр із питань культури, Міністерство людських ресурсів Угорщини, Будапешт, Угорщина); *Джарола А.* (Президент освітнього центру циркового мистецтва, Верона, Італія); *Корнієнко В.В.* (д. культ., проф., генеральний директор Національного цирку України, Київ, Україна); *Сом-Сердюкова О.М.* (к.мист., доц., коледж Сула, Ставангер, Норвегія); *Савіцька-Барагін Я.* (д. мист. та культ., Технологічний університет Молдови, Кишенев, Молдова); *Шевченко Л.О.* (Нар. арт. України, Нар. арт. СРСР, Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, Київ, Україна)

Редакційна колегія

Вайс Дж. (д-р мист. хаб., доц., Академія Музики, Любляна/Університет Марибора, Словенія); *Яковлев О.В.* (д. культ., проф., Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, Київ, Україна); *Варакута М.І.* (к.мист., доц., Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки, Дніпро, Україна); *Качмар О.В.* (д.філос.н., доц., Прикарпатський Національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна); *Родов І.* (д-р мист. хаб., проф., Бар-Гланський Університет, Ізраїль); *Свердлик З.М.* (к. іст. н., доц., Київський Національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна); *Кузьменко Г.В.* (к. пед. н., Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, Київ, Україна); *Клиніна Т.С.* (к. іст. н., Національний авіаційний університет, Київ, Україна)

Міжнародна консультативна рада

Послушна Й. (д. філософії, доц., Університет Марії Кюрі-Складовської, Люблін, Польща); *Шульгіна В.Д.* (д. мист., проф., Національна академія

керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна); *Маркова О.М.* (д. мист., проф., Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, Одеса, Україна); *Самойленко О.І.* (д. мист., проф., Одеська національна музична академія А.В. Нежданової, Одеса, Україна); *Роценко О.Г.* (д. мист., проф., Харківська державна академія культури і мистецтв, Харків, Україна); *Карась Г.В.* (д. мист., проф., Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна); *Зосім О.Л.* (д. мист., проф., Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ, Україна); *Урсу Н.О.* (д. мист., проф., Кам'янець-Подільський університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна)

*Статті, подані до редакції альманаху,
рецензуються членами редакційної колегії*

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України
(категорія «Б») зі спеціальностей:
023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»;
025 – «Музичне мистецтво»
відповідно до Наказу МОН України
від 06.06.2022 № 530 (додаток 2)

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київської муніципальної академії
естрадного та циркового мистецтв
(протокол №8 від 28. 09. 2022 р.)

Альманах індексується в міжнародних базах даних:
Erih Plus, Google Scholar, DOAJ, WorldCat, Index Copernicus, Research
Bible, Scientific Indexing Services, Research Gate, Crossref, OUCI,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, UlrichsWeb

©КМАЕЦМ, 2022

ART-platFORMA: Alm.: [ART-platFORM: Alm.]. Kyiv: KMACPA, 2022. Vol.2(6). 336 p.

Editor-in-Chief: *Romanenkova Yu.V.* (DSc in Arts, Prof., Kyiv, Ukraine)

Deputy Editor-in-Chief: *Bratus I.V.* (PhD in Philology, As. Prof., Kyiv, Ukraine)

Managing Editor: *Kablova T.B.* (PhD in Arts, As. Prof., Kyiv, Ukraine)

International Editorial Council

Pils U. (President of International Festival of Circus of Monte-Carlo, Monaco); *Fekete P.* (Minister of State for Culture, Ministry of Human Capacities of Hungary, Budapest, Hungary); *Giarola A.* (President of Educational Center of Circus Arts, Verona, Italy); *Korniienko V.V.* (DSc in Culturology, Prof., General Director of National Circus of Ukraine, Kyiv, Ukraine); *Som-Serdyukova O.M.* (PhD in Arts, As. Prof., Sola junior high school, Stavanger, Norway); *Savițkaia-Baraghin Ia.* (PhD in Arts and Culturology, Technical University of Moldova, Kishinev, Moldova); *Shevchenko L.O.* (National Artist of Ukraine, National Artist of USSR, Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts, Kyiv, Ukraine)

Editorial Board

Weiss J. (Ph.D. in musicology, As.Prof., Academy of Music, Ljubljana/University of Maribor, Slovenia); *Yakovlev O.V.* (DSc in Cultural Sciences, Prof., Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts, Kyiv, Ukraine); *Varakuta M.I.* (PhD in Arts, As.Prof., Dnipropetrovsk Academy of Music named after M. Glinka, Dnipro, Ukraine); *Kachmar O.V.* (DSc in Philosophy, As. Prof., Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine); *Rodov I.* (PhD in Arts, Prof., Bar Ilan University Ramat-Gan, Israel); *Sverdlyk Z.M.* (PhD in History, As. Prof., Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine); *Kuzmenko G.V.* (PhD in Pedagogy, Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts, Kyiv, Ukraine); *Klynina T.S.* (PhD in History, National Aviation University, Kyiv, Ukraine)

International Advisory Board

Posluszna J. (PhD in Psychology, As.Prof., Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland); *Shulhina V.D.* (DSc in Arts, Prof., National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine); *Markova O.M.* (DSc in Arts, Prof., The Odesa National A.V. Nezhdanova Academy of

Music, Odesa, Ukraine); *Samoilenko O.I.* (DSc in Arts, Prof., The Odesa National A.V. Nezhdanova Academy of Music, Odesa, Ukraine); *Roshchenko O.G.* (DSc in Arts, Prof., The Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Ukraine); *Karas G.V.* (DSc in Arts, Prof., Vasyl Stefanyk Precarpathian University, Ivano-Frankivsk, Ukraine); *Zosim O.L.* (DSc in Arts, As.Prof., National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv, Ukraine); *Ursu N.O.* (DSc in Arts, Prof., Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine)

*Articles submitted to the almanach, peer-reviewed
by members of the editorial board*

The Almanac is included in the **category “B”** of the List of scientific professional editions of Ukraine in the program subject areas 023 – “Fine Arts, Decorative Arts, Restoration”, 025 – “Music” by Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 06 June 2022 No 530 (ap.2)

Recommended for edition by the Academic Council of
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts
(Protocol No 8, 28. 09. 2022)

Almanac is covered by the international databases:
Erih Plus, Google Scholar, DOAJ, WorldCat, Index Copernicus, Research Bible, Scientific Indexing Services, Research Gate, Crossref, OUCI, National Library of Ukraine named after V.I. Vernadsky, UlrichsWeb

ЗМІСТ

МУЗИКОЗНАВЧІ СТУДІЇ

КАБЛОВА Т.Б., ТЕТЕРЯ В.М., МАЛИНКА Ю.Г. Вокально-ансамблева культура як соціальна взаємодія.....11

АСТАЛОШ Г.Л. Національна парадигма камерно-інструментальної творчості Е. Гранадоса.....27

МИКУЛАНИНЕЦЬ Л.М. Відтворення біографії Закарпаття в концертній фантазії «Ash-Rock» для цимбал та симфонічного оркестру Віктора Теличка.....50

КУРИШЕВ Є.В. Зображальні можливості фортепіано в контексті звуковисотності та динаміки68

СТРЕЛЬЧЕНКО К.В. Синергія складових метроритму в процесі сольного виконання естрадно-джазових творів на баяні й акордеоні.....82

СРЕМСЄВ Б.М. Постать В. К. Турбовського у формуванні флейтової виконавської школи України.....103

ВІЗУАЛЬНІ МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ

ФЕДОРУК О.К. Елевація як восьме чудо національного декоративного мистецтва.....119

РОМАНЕНКОВА Ю.В. Сучасний український екслібрис у вітчизняній гуманітаристиці: до питання стану дослідженості феномену.....130

URSU N.O., HUTSUL I.A., PIDGURNY I.S. [УРСУ Н.О., ГУЦУЛ І.А., ПІДГУРНИЙ І.С.] Fortification sacred buildings on the lands of Khmelnytskyi: changes or ruins? [Фортифікаційні сакральні споруди на землях Хмельниччини: зміни чи руїни?].....150

МИХАЛЬЧУК В.В. Мотив війни в графічному доробку Олени Кульчицької.....	168
ЗАЙЦЕВА В.І., БУЙГАШЕВА А.Б., ЗАДНІПРЯНИЙ Г.Т. Особливості художньо-образної стилізації комплексного оформлення української дитячої книжки другої половини ХХ століття.....	201
ШКОЛЬНА О.В., ОПАНАСЮК О.П., ПРОХОРОВА Н.А. Декоративне й образотворче мистецтво у творчості Г. Задніпряного.....	219

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ

SHULHINA V.D., ARAYA BERRIOS N.V. Intercultural dialogue as an instrument of national self-identification approval (based on the example of the activities of the Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts) [ШУЛЬГІНА В.Д., АРАЯ БЕРРІОС Н.В. Міжкультурний діалог як інструмент утвердження національної самоідентифікації (на прикладі діяльності Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва)].....	234
ПОГРЕБНЯК Г.П. Фільми українських режисерів як репрезентанти авторських світоглядних моделей у міжкультурному середовищі.....	257
БРАТУСЬ І.В. Імагологічні мотиви роману Франца Кафки «Замок» (до сторіччя з часу написання).....	283
БРАТУСЬ І.В., КУЗЬМЕНКО Г.В., ГУНЬКА А.М.... Вивчення літературних творів про війну в сучасних українських реаліях (на прикладі роману Еріха Марії Ремарка «На Західному фронті без змін»).....	298
МІСЬКО Н.В. Формування емоційного інтелекту студентів мистецьких спеціальностей в умовах змішаного навчання....	316

ВІД РЕДАКЦІЇ.....334

CONTENT

MUSICOLOGICAL STUDIES

KABLOVA T.B., TETERIA V.M., MALYNKA Yu.G. Vocal-ensemble culture as social interaction.....11
ASTALOSH G.L. National paradigm of chamber and instrumental creativity of E. Granados.....27
MYKULANYNETS L.M. The reflection of Zakarpattia’s biography in “Ash-Rock” concert fantasy for cymbals and symphony orchestra by Viktor Telychko.....50
KURYSHEV Ye.V. Imaging capabilities of the piano in the context of pitch and dynamics.....68
STRELCHENKO K.M. Synergy of metrorythm components in the process of a solo performance of pop and jazz compositions on the accordion.....82
YEREMEIEV B.M. The role of V. K. Turbovsky in the formation of the flute performing school of Ukraine.....103

VISUAL ART PRACTICIES

FEDORUK O.K. Elevation is the eighth wonder of the national decorative arts.....119
ROMANENKOVA Yu.V. Modern Ukrainian ex-libris in domestic humanitarianism: to the question of the state of phenomenon research.....130
URSU N.O, HUTSUL I.A., PIDGURNY I.S. Fortification sacred buildings on the lands of Khmelnytskyi: changes or ruins?.....150

MYKHALCHUK V.V. The motif of war in the graphic work of Olena Kulchytska.....	168
ZAITSEVA V.I., BUIHASHEVA A.B., ZADNIPRYANYI G.T. Features of artistic styling complex formation of the Ukrainian children's books of the second half of the 20 th century.....	201
SHKOLNA O.V., OPANASIUK O.P., PROKHOROVA N.A. Decorative and fine arts in the creativity of H. Zadnipryany.....	219

CULTUROLOGICAL ESSAYS

SHULHINA V.D., ARAYA BERRIOS N.V. Intercultural dialogue as an instrument of national self-identification approval (based on the example of the activities of the Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts).....	234
POGREBNIAK G.P. Films of Ukrainian directors as representatives of author's ideological models in the crosscultural environment.....	257
BRATUS I.V. Imagological motives of Franz Kafka's novel “The castle” (to the centenary of its writing)	283
BRATUS I.V., KUZMENKO H.V., GUNKA A.M. Study of literary works about the war in contemporary Ukrainian realities (on the example of Erich Maria Remarque's novel “All Quiet on the Western Front”).....	298
MISKO N.V. Formation of emotional intelligence of students of art specialities in conditions of blended learning	316
ARTICLE REQUIREMENTS	334

DOI: doi.org/10.51209/platform.2.6.2022.50-67

УДК: 78.087.4(477.87):780.616.41:785.1(045)

Леся Михайлівна МИКУЛАНИНЕЦЬ,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
Мукачівський державний університет,

Мукачево, Україна,

e-mail: l.mikulaninets@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-6346-6532

ВІДТВОРЕННЯ БІОГРАФІЇ ЗАКАРПАТТЯ В КОНЦЕРТНІЙ ФАНТАЗІЇ «ASH-ROCK» ДЛЯ ЦИМБАЛ ТА СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ ВІКТОРА ТЕЛИЧКА

Анотація. Мета статті – проаналізувати концертну фантазію «Ash-Rock» В. Теличка, довести, що вона виражає літописні концепти Закарпаття. Методологія публікації опирається на низку підходів: біографічного – пізнаючи життєпис Віктора Федоровича; аналітичного – опановуючи джерела за проблематикою студії; музикознавчого – здійснюючи жанрово-стильовий розбір опусу; культурологічного – висвітлюючи цивілізаційні процеси регіону; історичного – вивчаючи різноманітні виміри існування локусу; системного – цілісно розглядаючи духовні явища краю; теоретичного узагальнення – підводячи підсумки роботи. Вперше у національній гуманітаристиці осмислено твір «Ash-Rock» В. Теличка, обґрунтовано: представлений мистецький зразок імперментує хроніки області. Проведене дослідження констатує серйозний потенціал жанру «біографія». Він відбиває не тільки творчість окремої особистості, але, апелюючи значним комплексом усіляких напрацювань, цивілізаційних кодів, втілює багатство форм побутування локусу. Літопис

регіону – феномен, який архітектонічно відображає ментальні, смислові, світоглядні риси певної території, збережені, пронесенні крізь віки різні історичні, соціальні події. Для Закарпаття знаковими категоріями є: поліетнічність, етнокультурність, релігійність, патріархальність, експресивність, діалогічність, бережливе ставлення до природи, відкритість інноваціям тощо. В. Теличко – визначний діяч української академічної музики. Надбання майстра яскраво віддзеркалює вітчизняні, регіональні ознаки, вкорінені в народні традиції, синтезовані з ґрунтовними професійними знаннями. Вагоме місце креативної спадщини метра відіграє концертна фантазія «ASH-ROCK» для цимбал та симфонічного оркестру. Опус відтворює масштабну образну, змістову палітру онтології області, фокусує соціокультурне, історичне буття, демонструє сукупність парадигмальних дискурсів, симультанно ретранслює хроніки краю.

Ключові слова: біографія, регіон, концертна фантазія «Ash-Rock», Закарпаття, Віктор Теличко, музичне мистецтво.

Вступ. Національна гуманітаристика стрімко еволюціонує, з'являється велика кількість наукових течій, які виражають вагомі постулати ХХІ ст. Нині одним із найбільш розвинених напрямів є біографічний, оскільки здатний висвітлити не тільки літопис окремої людини, але й хронотоп існування міста, локусу, країни.

Українська духовність – виняткова, її багатогранність визначається регіональними культурами, що разом складають особливий духовний ландшафт. Він представляє єдність етнічних (фольклорних), релігійно-філософських, професійних та інших традицій, етико-естетичних принципів, світоглядних засад; зберігає пам'ять про минуле; через видатних представників, генерує інноваційні ідеї, поширює розмаїті

тексти, коди, символи, змісти й т.д. Саме тому область можна тлумачити повноцінним «персонажем» історії, спроможним позначити цивілізаційні події.

Постановка проблеми. Епоха постмодернізму зняла межі між суб'єктом і об'єктом, надала особистісні риси будь-якому явищу. Вказані процеси сприяли переосмисленню досвіду *homo sapiens* загалом, напрацювань різноманітних сфер, зокрема. Вітчизняне мистецтвознавство пильну увагу зосередило на осяганні здобутків окремих регіонів. За короткий період (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) певною мірою проаналізовані майже всі локуси нашої держави. Проте стрімкий прогрес, часовий поступ вимагають подальшого опанування культури областей із урахуванням наукових тенденцій, суспільних запитів. Актуальна потреба побудови територіальних життєписів, які б залучили до дослідницького дискурсу комплекс гуманітарних досягнень. Важливо формувати хроніки краю крізь призму індивідуально-творчого переживання його інтерпретатора (вченого, оповідача). Такий ракурс допомагає персоналізації предмету студіювання, додає більшої об'єктивності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Біографічні розвідки займають центральне місце сучасних культурології, етнології, історії, педагогіки та ін. дисциплін. Музикознавці висвітлюють провідні віхи діяльності знакових метрів (В. Бондарчук, Т. Гусарчук, М. Жишкович, Г. Карась, Л. Кияновська та ін.), вивчають їх вплив на соціокультурні плин України, її регіонів, міст (С. Бойко, О. Литвин, Л. Микуланинець, Н. Науменко, Л. Сенік та ін.), характеризують опуси композиторів, оглядаючи бутійні перебіги (Г. Асталощ, О. Гедзь, Я. Горак, Н. Кобрин, Т. Росул та ін.). Затребуваними є праці, де виявляється неповторність територіальних явищ у контексті практики митців

(В. Витвицький, І. Глібовицький, В. Даценко, С. Олійник, В. Теличко та ін.). Закарпатські автори реалізують свої пошуки в руслі національних тенденцій, їх роботи розкривають зазначені квестії (О. Глуханич, Г. Данканич, В. Мадяр-Новак, Л. Мокану, Ю. Тетерюк-Кінч та ін.). Попри представлені надбання гуманітаристики, існують лакуни, пов'язані з пізнанням хронік краю через розгляд життєтворчості майстрів.

Мета статті – проаналізувати концертну фантазію «Ash-Rock» В. Теличка, довести, що вона виражає літописні концепти Закарпаття.

Виклад основного матеріалу. Унікальна область України – Закарпатська. Вона має своєрідну історію (була під владою різних політичних утворень: Австро-Угорщини, Чехословаччини, Угорщини, Радянського Союзу), духовність (синтезує угорські, словацькі, румунські, ромські, німецькі та ін. етнічні досягнення, професійні мистецькі засади, регіональні чинники). Вказані ознаки виявили самотність краю, означили провідні категорії: поліетнічність, етнокультурність, релігійність, експресивність, бережливе ставлення до минулого, захват перед красою природи, плекання традицій, патріархальний сімейний уклад, разом з тим відкритість світу, інноваціям тощо.

Локус досліджується багатьма дисциплінами (археологія, географія, педагогіка та ін.), які, оперуючи власною методологією, осягають його здобутки. Мистецтвознавство пояснює цивілізаційні рухи, передусім, інтерпретуючи композиції, студіюючи онтологію діячів, виявляючи зміст соціокультурних процесів. Зважаючи на розвиток біографістики, що стала вагомим напрямом вказаної науки, вважаємо обґрунтованим висунути гіпотезу про можливість формувати літопис конкретного краю. Звичайно, є своя специфіка вивчення, транслявання отриманих результатів.

Конструюючи бутійних опис області, недостатньо тільки ретроспективно відтворити факти, події, персоналії (цим займається історія). Будуючи хроніки, за нашим переконанням, доречно виокремити домінуючі концепти, символи, ментальні риси, світоглядні підвалини, характерні архетипи. Ці базові моменти – основа тлумачення духовного коду, парадигмальних аспектів, оскільки вони незмінно проходять через всі епохи, визначають колорит регіону.

Здобуття Україною незалежності активізувало вчених тлумачити багатогранні виміри музичного життя Закарпаття. Вчені плідно студіюють етап професіоналізації галузі. Це підтверджує ряд захищених кандидатських дисертацій (Г. Данканич, В. Мадяр-Новак, Л. Микуланинець, Т. Росул та ін.), численні фахові публікації (Л. Бучок, В. Габорець, О. Глуханич, Л. Мокану, В. Теличко та ін.). Перспективним і поки, мало вивченим сегментом залишається композиторська творчість. Її фахове становлення відбулося у другій половині ХХ ст., пов'язане з іменами Д. Задора, І. Мартона. Наступна хвиля розвитку припадає на 1990-ті роки, коли організувався регіональний осередок НСКУ. Її очільник – знаковий метр області Віктор Теличко. Його доробок представлений жанровою різноманітністю, креативним універсалізмом. Маєстро, будучи вкоріненим до високої національної, західноєвропейської академічної традиції, одночасно реалізовує ментальні, світоглядні положення культури локусу.

Етапним опусом спадщини Віктора Федоровича – концертна фантазія «ASH-ROCK» («Аш-рок») для цимбал та симфонічного оркестру (2018 р.). Її перша редакція датується 2014 р., (склад виконавців – камерний оркестр й цимбали). Проте масштабність задуму, концентрат ідей, музичних тем, темброва щедрість потребували розширення кількості

учасників, наслідок – концептуалізації замислу, більша яскравість, емоційність, ефектність звучання.

Назва твору – вагома частина програми, авторська ідентифікація змісту, своєрідна інтенція, що дає поштовх розгортанню мистецької оповіді. Смислові коди проявляються багаторівнево. Монограма ASHR (ноти «ля», «мі бемоль», «сі бемоль», «ре») – початковий мотив вступу солюючого інструменту, малює фантасмагоричний образ. Разом із тим, слово «рокаш» утворюється від переставляння частин заголовку (маестро використовує прийом постмодерністського забавляння, відкриваючи додаткові значення, одночасно вказує на причетність прогресивним академічним напрямом), перекладається з закарпатського діалекту «всі разом». Тобто тут вбачаємо певний заклик гуртуватися мешканцям краю навколо власної автентичності, душевного складу (Закарпаттю властиві доброзичливість, вміння приймати людину будь-якого етносу, релігії, головне – порядність, чесність). Ще однією алюзією, що спровокувала активність майстра, стала діяльність відомого регіонального гурту «Rock-N». Його фрондменом є Віктор Янцо – перший учень В. Теличка з композиції. Також Віктор Федорович зазначав: сильним враженням юначих років стало прослуховування симфонії №4 І. Калниньша. Метра вразив своєрідний синтез естрадних, академічних засад, свіжість звучання, доступність сприйняття. Трансформовані ремінісценції цього досвіду послугували імпульсом народження п'єси, хоча прямих паралелей не прослідковується. Симбіоз різних думок, впливів, переживань збудили до життя «ASH-ROCK».

Інструментальний виклад твору поєднує професійний і народний способи інтерпретування. У ньому ретроспектива виконавства краю (від фольклорного награвання до професійного). Надання цимбалам солюючої ролі закономірне,

оскільки вони традиційні учасники ансамблю троїстих музик, володіють великими технічними можливостями, яскравим тембром (усталена семантика карпатського колориту). Сакраментальність цимбальної гри області увібрали словацькі, угорські та ромські звичаї, етнокультурна складова проявлена повною мірою (основна категорією локусу). Навіть тембровий окрас опусу віддзеркалює винятковість становлення, побутування існування краю. Побудова взаємовідносин між учасниками дійства характеризується діалогічністю, рівноправністю. Таким чином, проявляється ментальна прикмета суспільного укладу Закарпаття – окрема людина осмислюється членом громади, який увиразнює багатогранність буттєвих поглядів. Колектив не подавлює унікальність індивідуума. Вміння чути, солідаризувати кожну персону – вагома ознака особистісних взаємин жителів території.

Означення жанру «фантазія» ілюструє декілька параметрів: по-перше, принципи автентичного виконавства, де спонтанність, вигадливість визначальні; по-друге, невимушене розгортання матеріалу, домінування вільно трактованої одночастинності властиві композиціям ХХ – ХХІ ст. (її рамки можуть вміщати риси інших форм, наприклад, тричастинності, як в аналізованому творі); по-третє, етимологія вказаного терміну апелює поняттям «незалежність». Воля – світоглядна особливість мешканців краю. Протягом історичного розвитку, будучи під політичною владою різних держав, власним еством вони залишалися нескореними.

Починається твір вступом, що має два невеликі розділи. Спочатку цимбали мовлять епіграф (ASHR), його тлом є тремоло струнних. Неквапливо, імпровізаційно розгортається оповідна тема, яка охоплює майже всі регістри (складається враження простягання перед поглядом реципієнта плину років).

Проведення завершується дисонансними акордами, що нагадують церковні дзвони. Варто відмітити, Закарпаття – надзвичайно набожний регіон. Філософ Ф. Потушняк зазначав: «Дійсне релігійне почуття – повага і любов, «упованіє» до вищого відіграє у нашого народу велику роль. Коли в молодості наш чоловік (людина) не звертає на це уваги, то з часом він все-таки приходиться до свого очищення, у ньому проявляється жива віра, стремління до невідомого, вищої правди, відради і т.д.» [8, с. 86]. Наслідування дзвонів символізує вагомий концепт, виражає онтологію краю.

Далі приєднується низький регістр, розповідь продовжують струнні інструменти. Їх мелодика постигається досить обмежено (октава), ритміка синкопована (виразник імпульсивного характеру особистості локусу). Після чого довгі ноти стають тлом звучання трелі всього оркестру, відбувається концентрація енергії, яка стане важелем поступу наступної частини.

Образна палітра зачину дуже багата. Перший фрагмент через «тремтіння» імітує творення світу (народження області), воно фіксується ударами дзвону; другий – наче з глибини віків долітає голос Господа, пращурів. Таким чином, вступ можна експлікувати початком біографії регіону, формуванням його ментальності. Останній притаманна побожність, благоговіння перед власним родом, красою космосу тощо.

Основний розділ фантазії розпочинається зі значним пришвидшенням руху. Струнні виграють супровід, що відтворює перпетуум мобіле (природня вічна динаміка, фундамент цільності, гармонії буття). Ця тема розгортатиметься протягом всього подальшого звучання п'єси, вона дає поштовх розвитку провідної думки опусу. У європейському мистецтві, особливо ХІХ ст., вказаний феномен демонструє відхід від пантеїзму до урбанізму. Проте в контексті

культури Закарпаття тут дещо інші смисли. Вагома особливість локусу – сільська домінанта (дається взнаки консервативна патріархальна свідомість), селища є центром розгортання цивілізаційних процесів (для XXI ст. ця закономірність актуальна). Тому безкінечний плин визначає інтенсивність духовного поступу, а не технічного прогресу.

Дослідниця Т. Борисенко інтерпретує перпетуум мобіле: «Символ безперервного руху, який втілюється як звукообраз у музичному творі (або його частині) і виявляється на синтаксичному та композиційному рівнях організації музичного матеріалу. А саме: рух однакових дрібних тривалостей у мелодії або акомпанементі, монотематизм як формотворчий принцип, остинатність, підпорядкованість безперервному наскрізному темпу» [1, с. 9]. У аспекті нашої концепції ми тлумачимо його двигуном, що рухає історію, це той пульсуючий центр, звідки бере енергію homo sapiens для поступу загалом, й онтологія області, зокрема.

Генеральна тема композиції – авторська коломийка. Вона мелодичними, ритмічними контурами наслідує народну (будова 4+4+2+2+2/2). Зазначений жанр володіє афористичністю (короткий опис окреслює вагомі концепти людського існування), оскільки синтезує ментальні, культурні нашарування різних епох, експлікує ключові квестії етнічного, родинного, політичного та ін. побутування, довершує багатоманітні характеристики Закарпаття. Н. Мельник переконує: «суспільно-побутові коломийки відображають еволюцію в уявленнях про ідеальне, гармонійне, героїчне, трагічне, свідчать про переосмислення традиційної ролі особистості в суспільстві, трансформацію архетипів долі та волі» [5, с. 210]. Отже вказана співанка має змістову універсальність, мобільність, відкритість інноваціям, одночасно фіксує усталені регіональні категорії. Звернення до

коломийки показує глибинне осягнення В. Теличком специфіки краю, суб'єктивне транслювання фольклорних ознак регіону, виражає розуміння психології, філософії гуцулів, вміння лаконічно, досконалою мистецькою формою віддзеркалити їх історію.

Протягом розгортання фантазії її канва збагачується різноманітними вставками: варіативне проведення коломийки, насичене хроматичними тонами (уособлює нетемпероване автентичне голосіння); поспівки флейти, кларнета – імітують сопілкове награвання вівчаря; остінатні квінти скрипок – показують народне музикування; репетиції трубою звуку «сі» – асоціація з тривожним закликком трембіти. Калейдоскоп мотивів змінює один одного, створює ефект огляду масивного художнього полотна, або кадрів фільму, що демонструють безкрайність природи, вир життя. Компоненти твору – самодостатні, промовисті, а їх симбіоз дає відчуття безкрайності бутійного простору Закарпаття.

Віктор Федорович використовує прийом «скріплюючого ланцюга» між розділами оповіді, що досягається повторенням значущих ідей. Цей засіб фіксує увагу реципієнта на ментальності локусу, з'єднує минуле, теперішнє майбутнє, створює позачасовий континуум, виходить за тісні рамки реальності. Така мистецька імплементація біографії краю сприяє утвердженню регіонального колориту, національної культурної ідентичності. Паралельно ми почерпаємо інформацію про майстра. Для нього цінна історична пам'ять, генетична, світоглядна вкоріненість до духовності краю.

Другий розділ опусу переводить нас в a-moll (основна тональність – g-moll). Народна музика рясніє модуляціями другого ступеня ладу. Такий хід відіграє змістову, драматургічну роль, вказує на глибинну причетність В. Теличка фольклорній традиції. Виразна партія цимбал, що розширює

обриси коломийки, насичує імпровізаційністю, ритмічною гостротою. Центр фантазії – каденція соліста, вона знаходиться у точці золотого перетину, між першою і третьою «главами» форми. Її смислотворча функція – концентрувати ключовий момент драматургії. Колективний початок змінює самотній голос інструменту, який символізує декілька узагальнюючих образів: окремої персони (громадяни, мислителя, майстра й т.д.), природи (гори, вітер, буря, злива й т.п.), ментальності краю (свобода, стихійність, імпульсивність, експресія тощо). Добувається ефект охоплення широкого регістрового діапазону (домінує високий), ритмічною гнучкістю, спонтанним способом викладу звукової лінії, віртуозністю партії цимбаліста. Протягом звучання епізоду відбувається накопичення енергії, що, мов бурхлива гірська річка, прориває дамбу, позначає початок репризи.

Посилує настрої експозиції третій розділ. В. Теличко зачинає думку новою темою. З. Василенко в фундаментальній праці «Закарпатські народні пісні» визначає найпопулярнішою композицією. Вчена зазначає: «на цю мелодію можна співати всі коломийківські тексти і тому її метроритмічна структура може вважатися до деякої міри еталоном для визначення належності то того чи іншого тексту до коломийкового розміру» [4, с. 11]. Тобто це певний фольклорний архетип, здатний відобразити величезний семантичний ряд біографії регіону. Адже спектр слів, що протягом віків транслюється через означену музичну формулу, втілює майже всі аспекти онтології краю.

Після двох проведень співанки (останнє октавою вище, ніби з високого схилу гори заспіває вівчар), звучить аркан – чоловічий сильний, вольовий танець. Він має магічну (навіть священну) функції, символізує нескореність, свободу, братерство, мужність. Його специфіка – швидке виконання,

причому танцюристи перебувають у замкненому колі, тримаючи топірці. Ідея кола (знак центрizmu) пронизує архаїчну символіку слов'ян. Мистецький вимір виявляє цю ідею наступним чином: майстер, конструюючи художній зразок, постає уявним осередком концепції (тобто не відсторонений оповідач, між ним і опусом немає внутрішнього бар'єру). Цей стан передається слухачу фантазії, який відчуває себе фокусом цивілізаційних перепитій, вільним від земних переживань. Долаючи обмеженість кола (фрагмент аркану короткий), метр показує відкритість локусу оновленню, еволюції.

Підхід до генеральної кульмінації починається розгортанням основної теми першого розділу, проте вона отримує тембрально насиченіше звучання. Збільшується роль мідних духових інструментів, віртуознішає партія цимбал. Поступово колористичне, динамічне, фактурне наростання спричиняє апофеоз фантазії. Коломийка лунає tutti оркестру, посилюється вигуками виконавцями тексту: «Гей, гей я дана дана, гой я, гей я дана». Вербальні вставки нарощують емоційне піднесення, виражають захват життям, природою, красою людського ества. «Гойкання» (покрикування, голосне говоріння) артистів відображає експресивний темперамент закарпатців, показує причетність Віктора Федоровича постмодерністській естетиці. Останній характерно використання прийомів просторовості, музичного театру. Їх мета – візуалізація, посилення образності. Завершується п'єса утвердженням ідеї безупинного руху буття, щастя й т.п.

Аналіз концертної фантазії ASH-ROCK для цимбал та симфонічного оркестру В. Теличко уможливило стверджувати, що композиція – визначне явище сучасного національного мистецького простору, поєднує традиції української композиторської школи (неофольклоризму), регіональних

художніх засад. Змістова палітра опусу виявляє понятійні виміри краю, які розкривають життєпис області.

Висновки. Проведене дослідження констатує серйозний потенціал жанру біографія. Він відбиває не тільки творчість окремої особистості, але, апелюючи значним комплексом усіляких напрацювань, цивілізаційних кодів, втілює багатство форм побутування локусу. Літопис регіону – феномен, який архітектонічно відображає ментальні, смислові, світоглядні риси певної території, збережені, пронесенні крізь віки різні історичні, соціальні події. Для Закарпаття знаковими категоріями є: поліетнічність, етнокультурність, релігійність, патріархальність, експресивність, діалогічність, бережливе ставлення до природи, відкритість інноваціям тощо.

В. Теличко – визначний діяч української академічної музики. Надбання майстра яскраво віддзеркалює вітчизняні, регіональні ознаки, оскільки вкорінені в народні традиції, синтезовані з ґрунтовними професійними знаннями. Вагоме місце креативної спадщини метра відіграє концертна фантазія «ASH-ROCK» для цимбал та симфонічного оркестру. Опус відтворює масштабну образну, змістову палітру онтології області, фокусує соціокультурне, історичне буття, демонструє сукупність парадигмальних дискурсів, симультанно ретранслює хроніки краю.

Проведений аналіз відкриває можливості подальшого студіювання проблеми імплементації біографії локусів України через осягнення знакових здобутків її митців. Перспективним видається вивчення напрацювань закарпатських музикантів у контексті висвітлення впливу на формування наративу про культуру краю.

Список використаної літератури:

1. Борисенко Т. Художній образ перпетуум мобіле в європейській музиці XIX – першої половини XX століття: автореф. дис. ... канд. мистецтв. Суми, 2020. 23 с.
2. Бучок Л. «Дитячий альбом» Віктора Теличка як зразок сучасного інтонаційного образу світу. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики. 2018. Вип.49. Сс. 70-84.
3. Данилець В. Стилізація гуцульського фольклору в українській музиці кінця XIX – початку XXI століття: композиторський і виконавський аспекти : дис. ... канд. мистецтвознав. Харків, 2021. 220 с.
4. Закарпатські народні пісні. Упоряд., передм. та прим. З.І. Василенко. Київ: Видавництво Академії наук УРСР, 1962. 372 с.
5. Мельник Н. Соціально-побутова коломийка: традиційне осмислення суспільної дійсності. Філологічні студії. 2014. Вип.10. Сс.204-210.
6. Микуланинець Л. Етнокультурні виміри становлення та розвитку професійного музичного мистецтва Закарпаття другої половини XX століття. Ужгород: Карпати, 2012. 212 с.
7. Микуланинець Л. Імплементация музичного портрета в камерній симфонії «Ремінісценції» Віктора Теличка. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 39. Т. 2. Сс. 53-58.
8. Потушняк Ф. Я і безконечність (Нариси історії філософії Закарпаття: монографія. Ужгород: Гражда, 2003. Сс. 75-89.
9. Теличко В. «ASH_ROCK» для цимбал та симфонічного оркестру. Ксерокопія рукопису. 22 с.

10. Росул Т. Інтонаційний образ малої Батьківщини у камерній симфонії «Ремінісценції» В. Теличка. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2021. Вип. 39. Сс. 130-134.

11. Росул Т. Сильова парадигма закарпатської композиторської школи. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2022. № 1. Сс. 164-169.

Lesia M. MYKULANYNETS,
PhD in Arts, Associate Professor,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine,
e-mail: l.mikulaninets@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6346-6532

**THE REFLECTION OF ZAKARPATTIA'S
BIOGRAPHY IN "ASH-ROCK" CONCERT FANTASY FOR
CYMBALS AND SYMPHONY ORCHESTRA BY VIKTOR
TELYCHKO**

Abstract. The objective of the article is to analyze "Ash-Rock" concert fantasy by Viktor Telychko and to confirm its defining the chronicle concepts of Zakarpattia. The methodology of the publication is supported by a number of approaches: biographic – by the grasp of Viktor Fedorovych's biography; analytical – by studying the references in accordance with the problematic field of the issue; music studies – by accomplishing the genre and style analysis of the opus; culture studies – by revealing civilization processes of the region; historical – by learning various dimensions of the locus existence; systemic – by comprehensive review of regional spiritual phenomena; theoretical generalization – by summarizing the research results. For the first time ever in national

humanitarian studies the artwork of “Ash-Rock” by Viktor Telychko was interpreted and the following issue was justified: the artistic pattern under consideration does implement the chronicles of the region. The research confirms the serious potential of biography. It reflects not only creativity of each individual but also embodies the variety of locus existing modes by means of the significant complex of various studies and civilization codes appeal. The regional chronicle is a phenomenon reflecting architectonically the mental, sense, world outlook features of a certain territory, as well as the preserved and taken through centuries various historical and social events. For Zakarpattia, the remarkable categories are as follows: poly-ethnic nature; ethnic and cultural focus; religion; patriarchal nature; expressiveness; dialogue; careful attitude to the nature; being open to innovation, etc. Viktor Telychko is a significant representative of Ukrainian academic music. The master’s achievements reflect vividly the national and regional features as they are related to folk traditions in their synthesis with profound professional knowledge. The significant role in the master’s creativity heritage refers to “Ash-Rock” concert fantasy for cymbals and symphony orchestra. The opus reproduces the spacious image-bearing, content range of the oblast’s ontology and focuses on socio-cultural, historical existence, as well as demonstrates the unity of paradigmatic discourses and broadcasts the regional chronicles simultaneously.

Key words: biography; region; Ash-Rock concert fantasy; Zakarpattia; Viktor Telychko; music art.

References:

1. Borisenko, T. (2020). Khudozhnij obraz perpetuum mobile v jevropejskij muzyci XIX – pershoji polovyny XX stolittja [Artistic Image of Perpetuum Mobile in European Music of the 19th – First

Half of the 20th Century]. Abstract of candidate's degree. Sumy [in Ukrainian].

2. Buchok, L. (2018). "Dytjachyj aljbom" Viktora Telychka jak zrazok suchasnogho intonacijnogho obrazu svitu ["Children's album" by Viktor Telychko as a pattern of the world's contemporary intonation image]. Problemy vzajemodiji mystectva, pedagoghiky ta teoriji i praktyky, 49, 70-84 [in Ukrainian].

3. Danylecj, V. (2021). Stylizacija ghuculjsjkogho foljkloru v ukrajinsjkij muzyci kincja XIX – pochatku XXI stolittja: kompozytorsjkij i vykonavsjkij aspekty [Hutsul folklore stylization in the Ukrainian music of the late XIX – early XXI centuries: the composer's and performing aspects]. Candidate's Thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

4. Vasylenko, Z.I ed. (1962). Zakarpatsjki narodni pisni [Zakarpattia's folk songs]. Kyiv: Ukrainian SSR Science Academy publisher [in Ukrainian].

5. Melnyk, N. (2014). Socialjno-pobutova kolomyjka: tradycijne osmyslennja suspiljnoji dijsnosti [Social and domestic kolomyjka: traditional consideration of social reality]. Filologhichni studiji, 10, 204-210 [in Ukrainian].

6. Mykulaninets, L. (2012). Etnokuljturni vymiry stanovlennja ta rozvytku profesijnogho muzychnogho mystectva Zakarpattja drughoji polovyny XX stolittja [Ethnocultural dimensions of formation and development of Transcarpathia professional musical art in the second half of the XX century]. Uzhgorod: Karpaty [in Ukrainian].

7. Mykulaninets, L. (2021). Implementacija muzychnogho portreta v kamernij symfoniji "Reminiscenciji" Viktora Telychka [Implementation of musical portrait in "Reminiscence" chamber symphony by Victor Telychko]. Aktualjni pyttannja ghumanitarnykh nauk: mizhvuzivjsjkij zbirnyk naukovykh pracj molodykh vchenykh

Drohobycjkogho derzhavnogho pedaghoghichnogho universytetu imeni Ivana Franka. 39(2), 53-58 [in Ukrainian].

8. Potushnjak, F. (2003) Ja i bezkonechnistj (Narysy istoriji filosofiji Zakarpattja: monohrafija [Me and infinity (historical sketches of Zakarpattia's philosophy: monograph). Uzhghorod: Ghrazhda [in Ukrainian].

9. Telychko, V. “ASH_РОCK” dlja cymbal ta symfonichnogho orkestru [“ASH_РОCK”. For cymbals and symphony orchestra]. Photocopy of the manuscript [in Ukrainian].

10. Rosul T. (2021). «Intonacijnyj obraz malozi Batjkivshhyny u kamernij symfoniji “Reminiscenciji” V. Telychka» [Intonation image of the home area in “Reminiscences” chamber symphony by V. Telychko]. Mystetstvoznavchi zapysky. 39, 130-134 [in Ukrainian].

11. Rosul, T. (2022). Styljova paradyghma zakarpatsjkoji kompozytorsjkoji shkoly [Style paradigm of the Transcarpathian composer school]. National Academy of Culture and Arts Management Herald. 1, 164-169 [in Ukrainian].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>